

गंगादेव गाउँपालिका, रोल्पा

स्थानिय राजपत्र

खण्ड: ३

संख्या: २

मिति: २०७७।०८।११

भाग-२

गंगादेव गाउँपालिका

गरिबी निवारण कोष संचालन कार्यविधि २०७७

प्रस्तावना:

आर्थिक रूपमा विपन्न तथा वञ्चितिकरणमा परेका वर्ग र समुदायलाई विकास प्रक्रियामा मूल प्रवाहीकरण गरी गरिबी निवारणमा योगदान पुर्याउने उद्देश्यले २०६० सालमा गरिबी निवारण कोषको स्थापना भएको हो। गरिबी निवारण कोष ऐन, २०६३ जारी भएपछि तदनुसार कोषको सञ्चालन र व्यवस्थापन हुँदै आएको छ। हाल कोषको कार्यक्रम विभिन्न ६४ जिल्लाका ५५१ वटा स्थानीय तहमा विस्तार भएको छ। कोषको कार्यक्रम सञ्चालनका लागि प्रारम्भदेखि नै नेपाल सरकार र विकास साझेदारहरू बीच स्रोत परिचालनमा साझेदारी रहँदै आएको थियो। मूलतः विश्व बैङ्क र पछिल्लो चरणमा कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग नियोग (IFAD) तथा जापान सामाजिक विकास कोष (JSDF) बाट समेत कोषलाई वित्तीय सहयोग प्राप्त भएको थियो। नेपालको संविधान जारी भएपश्चात् मुलुक सङ्घीय संरचनामा प्रवेश गरेको र नेपाल सरकार तथा विश्व बैङ्कबिचको दोस्रो चरणको सहायताको कार्यान्वयन अवधि सन् २०१८ को डिसेम्बर ३१ देखि पूरा भएको अवस्थालाई समेत दृष्टिगत गरी

नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट मिति २०७५/७/२५ मा गरिबी निवारण कोषको पुनर्संरचना सम्बन्धी कार्ययोजना स्वीकृत भई तदनुरूपका कार्यहरू भइरहेका छन् । कोषको मुख्य साझेदारको रूपमा रहेको विश्व बैङ्कसँगको सहायता सम्झौताको अवधि पूरा भएको र स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भई संविधान बमोजिम स्थानीय तह क्रियाशील भइसकेको अवस्थामा कोषका कार्यक्रमहरू साविककै ढाँचा (Modality) बाट सञ्चालन गर्न उपयुक्त नदेखिएको हुँदा कोष अन्तर्गत करारमा कार्यरत सम्पूर्ण कर्मचारीहरूसँगको सम्झौता सन् २०१९ को जनवरी १ (तदनुसार मिति २०७५/९/१७) देखि अन्त्य भइसकेको छ । स्थापना कालदेखि हालसम्म गरिबी निवारण कोष ऐन, २०६३; गरिबी निवारण कोष नियमावली, २०६४ तथा कार्यविधिहरूको परिधिभित्र रही बत्तीस हजारभन्दा धेरै सामुदायिक संस्थाहरू गठन भएका र ती संस्थाहरू मार्फत करिब पाँच हजार छ सय साना पूर्वाधार विकास आयोजना निर्माण गरी लक्षित समुदायको आयआर्जन, क्षमता विकास, सामाजिक परिचालन र सामुदायिक भौतिक पूर्वाधार विकासका क्षेत्रमा उल्लेखनीय उपलब्धि हासिल हुन सकेको छ । कार्यक्रमबाट आर्थिक तथा सामाजिक दृष्टिकोणले पछि परेका खास गरी महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेसी तथा सिमान्तकृत समुदायको उत्थानमा महत्वपूर्ण योगदान पुगेको छ । सामुदायिक संस्थाहरूको माध्यमबाट घुम्ती कोष परिचालन गरी गरिबी निवारण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न नेपाल सरकार मार्फत उपलब्ध अनुदान र संस्थाका सदस्यहरूको योगदानसमेत गरी हालसम्म करिब १९ (उन्नाईस) अर्ब बराबरको वित्तीय स्रोत परिचालनमा रहेको छ । यसका अतिरिक्त गरिबी निवारणका क्षेत्रमा कोषद्वारा सञ्चालित कार्यक्रमको प्रभावबाट सामाजिक पुँजी निर्माणमा पनि ठूलो योगदान पुगेको छ ।

साविकमा गरिबी निवारण कोष कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका बमोजिम कोषले साझेदार संस्था छनौट गरी साझेदार संस्थामार्फत समुदायस्तरमा सहजकर्ताको रूपमा कामकाज गर्न सामाजिक परिचालकहरू खटाइएको थियो । स्थानीय तहको निर्वाचन पश्चात् स्थानीय सरकारहरू क्रियाशील हुँदै गएको र कोषलाई प्राप्त हुने वैदेशिक सहायताको सम्झौता पनि समाप्त हुने भएकोले कोषको पुनर्संरचना एवम् स्थानीय तहको अग्रसरतालाई सहज तुल्याउन सम्वत् २०७४ साल चैत्र मसान्तपछि त्यस्ता साझेदार संस्थाहरू परिचालन गरिएका छैनन् । साझेदार संस्थाहरूको अनुपस्थितिमा ती संस्थाहरूले गर्दै आएको कामकाज केही हदसम्म कार्य प्रबन्धक (Portfolio Manager) हरूबाट हुँदै आएकोमा कार्य प्रबन्धकहरू पनि मिति २०७५/९/१७ देखि कार्यरत रहेका छैनन् । नेपालको संविधान अनुसार गरिबी निवारण सम्बन्धी कार्यहरू सरकारका तीनवटै तहको कार्यक्षेत्र अन्तर्गत रहेको भए तापनि सामुदायिक संस्थाहरू गठन तथा परिचालन जस्ता कार्यहरू स्वभावतः स्थानीय तहको कार्यक्षेत्र भित्र पर्ने देखिन्छन् । गरिबी निवारण कोषद्वारा समुदायस्तरमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको प्रकृति हेर्दा त्यस्ता कार्यक्रमहरू स्थानीय तहबाटै सञ्चालन हुँदा थप प्रभावकारी समेत हुन्छन् । स्थानीय तहले गरिबी निवारण कोषको कार्यक्रम मार्फत सृजना भएको सामाजिक पुँजी तथा साना पूर्वाधारको संरक्षण गर्ने, सामुदायिक संस्था वा ऋणको रूपमा व्यक्तिहरूसँग रहेको घुम्ती कोषको परिचालनमा सहजीकरण गर्ने, समूहका सदस्यहरूमा ज्ञान, सीप तथा उद्यमशीलताको विकास गर्ने, उनीहरूको आयआर्जन तथा रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्ने जस्ता कार्यहरूमा प्रोत्साहित गर्दा ती क्षेत्रमा रहेको गरिबी न्यूनीकरणका लागि आधार तयार हुन्छ ।

यसै तथ्यलाई समेत दृष्टिगत गरी नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) ले मिति २०७५/७/२५ मा गरिबी निवारण कोषको पुनर्संरचनाका लागि स्वीकृत गरेको कार्ययोजनाको बुंदा नं. ४.१ मा कोषद्वारा प्रवर्द्धित सामुदायिक संस्थाहरूको घुम्ती कोषसहितको विस्तृत विवरण स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने भन्ने उल्लेख भएको छ । साथै बुंदा नं.४.४ मा कोषले विकास गरेका साना पूर्वाधार विकास आयोजनाहरूको लगत विवरण सम्बन्धित स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण गर्ने, निर्माणाधीन त्यस्ता साना पूर्वाधार विकास संरचनाहरू चालु आर्थिक वर्षभित्रै सम्पन्न गर्न प्राथमिकता दिने र कुनै संरचना चालु आर्थिक वर्षमा सम्पन्न हुन नसकेको खण्डमा आगामी वर्षमा ससर्त अनुदानसहित सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिकामा स्रोत र जिम्मेवारीसहित हस्तान्तरण गर्ने भन्ने उल्लेख भएको छ ।

अतः यस गंगादेव गाउँपालिका भित्रका सबै गरिबी निवारण कोषलाई स्थानिय तह मार्फत कार्यान्वयनमा ल्याउनको लागी गरिबी निवारण कोष ऐन २०६३ र गरिवि निवारण कोष कार्यक्रम निर्देशिका, २०६७ बमोजिम यस गरिबी निवारण कोष संचालन कार्यविधि २०७७ स्वीकृत गरी लागू गरेको छ ।

परिच्छेद-१

परिभाषा र व्याख्या

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** यस कार्यविधिको नाम "गरिबी निवारण कोष संचालन कार्यविधि २०७७" रहेको छ र यो कार्यविधि गाउँ कार्यगाउँपालिका स्वीकृत गरी राजपत्रमा प्रकाशन गरेको मितिदेखि लागू हुनेछ ।
२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,
 - क. "अध्यक्ष" भन्नाले गाउँपालिकाको अध्यक्षलाई सम्झनु पर्दछ ।
 - ख. "गाउँपालिका" भन्नाले गंगादेव गाउँपालिकालाई सम्झनु पर्दछ ।
 - ग. "ऐन" भन्नाले गरिवि निवारण कोष ऐन २०६३ लाई सम्झनु पर्दछ ।
 - घ. "कोष" कोष भन्नाले गंगादेव गाउँपालिकाको गरिवि निवारण कोषलाई सम्झनु पर्दछ ।
 - ङ. "निर्देशिका" भन्नाले गरिवि निवारण कोष कार्यक्रम निर्देशिका, २०६७ सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद-२

उद्देश्य र स्थानिय तह तथा कोषको भुमिका

१. **उद्देश्य:** यस गंगादेव गाउँपालिका भित्रका सबै गरिबी निवारण कोषलाई स्थानिय तह मार्फत कार्यान्वयनमा ल्याइ अनुगमन व्यवस्थापन तथा कोष संचालनमा सहजता ल्याउनु रहेको छ ।
२. **स्थानिय तहको भुमिका:** गरिबी निवारण कोषद्वारा प्रवर्द्धित सामुदायिक संस्थाहरूको माध्यमबाट समुदायका अति गरिब, दलित, अल्पसङ्ख्यक जनजाति, बहुविपन्न महिला, सीमान्तीकृत वर्ग र

अत्यन्त पिछडिएका परिवारहरूका लागि उत्पादनशील एवम् स्व:आर्जनको वातावरण निर्माण गर्ने कार्यमा स्थानीय तहबाट सहयोग र सहजीकरण हुन आवश्यक छ। यस्ता सामुदायिक संस्थाहरू एवं त्यहाँ रहेको घुम्ती कोषको दिगो र प्रभावकारी परिचालनका लागि गंगादेव गाउँपालिकाले निम्नानुसारको कार्यहरू सम्पादन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

२.१ अभिलेख व्यवस्थापन:

- क) गरिबी निवारण कोषले उपलब्ध गराएको विवरणको आधारमा स्थानीय तहभित्र गठन भएका सामुदायिक संस्थाहरूको घुम्ती कोषको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने।
- ख) स्थानीय तहमा गरिबी निवारण कोषद्वारा प्रवर्द्धित समुदायिक संस्थाको व्यवस्थापनका लागि सहकारी शाखालाई छुट्टै जिम्मेवारी दिई अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने गराउने।
- ग) अभिलेख अद्यावधिक गर्नका लागि आवश्यकतानुसार कर्मचारी खटाई कोषबाट प्राप्त विवरण अनुसारका संस्थाहरू समुदायमा अस्तित्वमा रहे नरहेको वा उपलब्ध विवरण भन्दा बढी संख्याका संस्थाहरू भएको अवस्थाको समेत सुनिश्चित गर्ने। सामुदायिक संस्थाको अभिलेख अद्यावधिक गर्दा अनुसूची १ को ढाँचामा गर्न सकिनेछ ।
- घ) गरिबी निवारण कोष कार्यक्रम अन्तर्गत गठन भई सहकारी संस्थाको सदस्य भएका तथा सहकारी संस्थामा रूपान्तरण भएका सामुदायिक संस्थाहरूको सञ्चालन अवस्था खुल्ने गरी विवरण सङ्कलन गर्नुका साथै अनुसूची १ को ढाँचामा लगत समेत जनाइ राख्ने।
- ङ) गरिबी निवारण कोष कार्यक्रम अन्तर्गत निर्माण सम्पन्न भएका र निर्माणाधीन साना पूर्वाधार विकास आयोजनाहरूको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने। आयोजनाहरूको विवरण अद्यावधिक गर्दा अनुसूची-३ बमोजिमको अभिलेखलाई आधार मान्न सकिनेछ।
- च) निर्माण कार्य पूरा भएका आयोजनाहरूको हकमा मर्मत सम्भार कोषको उपयोग गरी नियमित रूपमा मर्मत सम्भार एवं चालु हालतमा भए नभएको यकिन गरी त्यस्ता आयोजनाहरूको नियमित सञ्चालनका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।
- छ) निर्माणाधीन आयोजनाहरूको हकमा सम्बन्धित सामुदायिक संस्थाबाट आयोजनाको विस्तृत ड्रइङ, डिजाइन तथा लागत अनुमान लिई अलग्गै विवरण तयार पार्ने।
- ज) सामुदायिक संस्थाहरूको सञ्चालन अवस्था खुल्ने अन्य सान्दर्भिक सूचनाहरू समेत अद्यावधिक गर्ने।

२.२ कार्यसञ्चालनमा सहजीकरण:

- क) सामुदायिक संस्थाहरूको मासिक बैठक सञ्चालन, बैठकको निर्णय लेखन र त्यसको अभिलेख राख्ने कार्यमा सहयोग पुर्याउने।
- ख) सम्बन्धित सामुदायिक संस्थाको विधानमा भएको व्यवस्था अनुसार सामुदायिक संस्थाहरूको वार्षिक साधारण सभा भए नभएको, साधारण सभाबाट नेतृत्व परिवर्तन भए नभएको र नेतृत्व समावेशी भए नभएकोहेरी तत्सम्बन्धमा आवश्यक सहजीकरण गर्ने।
- ग) सामुदायिक संस्थाहरूको काम कारवाहीमा स्वीकृत विधानको पूर्ण रूपमा पालना सुनिश्चित

गर्न नियमित रूपमा पृष्ठपोषण दिने।

घ) सामुदायिक संस्थाहरूको विविध प्रकृतिको तथ्याङ्क अभिलेखीकरण गर्ने कार्यमा सहयोग गर्ने।

२.३ घुम्ती कोषको परिचालन:

क) सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूको गरिबी निवारणका लागि घुम्ती कोषको परिचालन अक्षय कोषको रूपमा मात्र गर्ने व्यवस्था मिलाउने।

ख) सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूले घुम्ती कोषबाट लिएको कर्जा तोकिएको समयमा तिरे नतिरेको विवरण अद्यावधिक गराउने।

ग) घुम्ती कोषबाट लगानी गरेको कर्जाको नियमितरूपमा फिर्ता गर्ने र फिर्ता हुन नसकेको अवस्थामा त्यस्तो कर्जाको वर्गीकरण गरी उठ्न नसकेको कर्जा उठाउने कार्यमा सहयोग पुर्याउने।

घ) लगानी गरेको रकम नउठ्ने (Bad debt) देखिएमा निर्धारित आधार र प्रक्रिया बमोजिम अपलेखन (Write-off) गरी कोषको हिसाब अद्यावधिक राख्ने।

ङ) ऋणको भाखा नाघेकोमा वा ढिलो गरी तिरेकोमा त्यस्तो सदस्यको समस्या पहिचान गरी समाधानको उपाय पत्ता लगाई सुझाव दिने।

च) घुम्ती कोषको परिचालनबाट आयआर्जन गर्ने खालका नयाँ व्यवसायहरू सुरु गर्ने, विकास गर्ने तथा विविधीकरण गर्ने काममा सहभागितामूलक ढङ्गबाट सहजीकरण गरी सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूको क्षमता विकास गराउने।

छ) घुम्ती कोषको परिचालन र उपयोगमा समुदायका सीमित सदस्यहरूको मात्र प्रभाव रहे नरहेको हेरी समतामूलक व्यवहारका लागि अभिप्रेरणा दिने।

२.४ स्थानीय तहको योजना तर्जुमा:

क) स्थानीय तहको आवधिक तथा वार्षिक योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सामुदायिक संस्थाका प्रतिनिधिहरूलाई सहभागी गराउने व्यवस्था गर्ने।

ख) सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूको आयआर्जन तथा उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी कार्यक्रममा सहयोग पुग्ने गरी योजना तर्जुमा गर्न आवश्यक सहजीकरण गर्ने।

ग) सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूको आयआर्जनका लागि व्यावसायिक योजना बनाउन प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने।

घ) योजना तर्जुमा गर्दा गरिबी निवारण कोषद्वारा प्रारम्भ गरिएका निर्माणाधीन अवस्थाका - अधुरा आयोजनाहरू सम्पन्न गर्ने व्यवस्था मिलाउने।

ङ) अधुरा आयोजनाहरू पूरा गर्नका लागि आवश्यक पर्ने बजेट विनियोजन गरी निर्माण सम्पन्न गर्न प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने। यस्ता अधुरा आयोजनाहरूको निर्माण सम्पन्न भए पश्चात् समुदायमा हस्तान्तरण गरी सञ्चालन हुने व्यवस्था मिलाउने।

- च) सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूको आयआर्जन तथा उद्यमशीलता प्रवर्द्धन सम्बन्धी क्रियाकलापहरूको छनौट एवं प्राथमिकीकरणको प्रक्रियामा सहजीकरण गर्ने।
- छ) तालिम तथा क्षमता विकासका कार्यक्रम मार्फत सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूलाई पेसा, व्यवसाय गर्न, आयआर्जन गर्न र सिर्जनशील कार्यमा लाग्न उत्प्रेरित गर्ने।
- ज) योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा गरिबमुखी नीति अवलम्बन गर्दै साविकमा गरिबी निवारण कोषबाट सञ्चालन भएका गरिबी निवारण सम्बन्धी कार्यक्रमहरूलाई स्थानीय तहमा आन्तरिकिकरण गर्ने।

२.५ सामुदायिक संस्थाको आर्थिक कारोबारको निरीक्षण:

- क) सदस्यहरूलाई सामुदायिक संस्थाको आय-व्ययको अभिलेख निर्धारित ढाँचामा राख्ने कार्यमा सहयोग पुर्याउने।
- ख) सामुदायिक संस्थाको आर्थिक कारोबारको लेखा राख्ने कार्यमा एकरूपता ल्याउन सहयोग र सहजीकरण गर्ने।
- ग) सामुदायिक संस्थाको कोष सामूहिक उत्थानका लागि मात्र प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्थाको पालना भए नभएको अनुगमन गरी कोषको रकम मनोमानी ढङ्गले वा आपसमा बाँडचुंड गर्न वा दामासाहीले खर्च गर्न नदिने र पहिले त्यस्तो भएको भए दुरुपयोग गर्ने सदस्यसँगबाट असुल उपर गर्न लगाउने।
- घ) सामुदायिक संस्थाको आय-व्ययको हिसाब दुरुस्त भए नभएको हेरी नभएको भए गराउने।
- ङ) सामुदायिक संस्थाको आय-व्ययको लेखापरीक्षण गराउने कार्यमा सहजीकरण गर्ने।
- च) लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमाथि सामुदायिक संस्थाको साधारण सभाले छलफल गरी पारित गर्नुपर्ने तथा पारित नगरेमा अर्को लेखापरीक्षकद्वारा लेखापरीक्षण गराउने व्यवस्था मिलाउने।
- छ) सामुदायिक संस्थाको नाममा बैङ्कमा खुलेका खाताहरूको सञ्चालन, खाता सञ्चालकहरूको हेरफेर तथा समय-समयमा ग्राहक पहिचान (KYC) अद्यावधिक गर्ने कार्यमा आवश्यकतानुसार सम्बन्धित बैङ्कमा सिफारिस गर्ने।

२.६ जिम्मेवारी तोक्ने:

- क) सामुदायिक संस्थाहरूको अभिलेख व्यवस्थापन, बैठक सञ्चालनमा सहजीकरण, घुम्ती कोष परिचालनमा सहयोग तथा सुपरिवेक्षण एवं प्रतिवेदन गर्ने लगायतका कार्यका लागि गरिवि निवारण कोष संचालन समितिले तोकेको कार्यरत एक जना कर्मचारीलाई सम्पर्क व्यक्ति तोकी सोको जानकारी भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयलाई गराउने।
- ख) सम्पर्क व्यक्तिको रूपमा तोकिएको कर्मचारीलाई स्थानीय तहमा सञ्चालित गरिबी निवारणसँग सम्बन्धित कार्यक्रमको कार्यविवरण दिने।
- ग) कर्मचारीको उपलब्धता भएसम्म वडागत रूपमा नै कर्मचारीलाई जिम्मेवारी तोक्ने।
- घ) सम्पर्क व्यक्तिले घुम्ती कोषको मासिक तथा चौमासिक प्रतिवेदन तयार पार्ने। भाखा नाघेको

ऋण भएमा त्यस्तो ऋण उठाउन सामुदायिक संस्थालाई सहयोग गर्ने ।

ड) सम्पर्क व्यक्तिलाई गरिबी निवारण सम्बन्धी समग्र कार्यको तथ्याङ्क-आधार (Data Base) अद्यावधीकरण एवं प्रतिवेदनको जिम्मेवारी दिने ।

२.७ सामुदायिक संस्थाहरूलाई प्रोत्साहन:

क) आफ्नो क्षेत्रभित्रका सामुदायिक संस्थाहरूको कार्यसम्पादन मापनका लागि वस्तुगत सूचकहरू विकास गरी सोको आधारमा मूल्याङ्कन गर्ने ।

ख) मूल्याङ्कनबाट उत्कृष्ट, सामान्य र कमजोर कार्यसम्पादन भएका संस्थाहरू छुट्याउने ।

ग) कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनबाट उत्कृष्ट देखिएका संस्थाहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने, पुरस्कृत गर्ने र अन्य संस्थाहरूको क्षमता अभिवृद्धिमा सहयोग पुर्याउने ।

२.८ प्रतिवेदन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन:

क) सामुदायिक संस्थाहरूबाट नियमित रूपमा मासिक, चौमासिक र वार्षिक प्रतिवेदन लिई भए गरेका कार्यहरूको समीक्षा गरी पृष्ठपोषण दिने ।

ख) सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरू बीचमा घुम्ती कोष परिचालन वा अन्य कुनै विषयमा विवाद उत्पन्न भएमा वा कुनै सदस्यले कुनै विषयमा गुनासो गरेमा त्यस्तो विवादको समाधान वा गुनासो सम्बोधनका लागि विधिसम्मत व्यवस्था मिलाउन आवश्यक निर्देशन दिने ।

ग) अति विपन्न समुदायमा जीविकोपार्जनका सम्भावना र अवरोधहरू पहिचान गर्ने कार्यमा सहयोग गर्ने ।

घ) गरिबी निवारणका क्षेत्रमा सामुदायिक संस्थालगायत अन्य विभिन्न संस्था एवम् निकायहरूबाट सञ्चालित समग्र क्रियाकलापहरूको अनुगमन तथा सहजीकरणका लागि उपयुक्त व्यक्तिलाई जिम्मेवारी तोक्ने ।

ड) स्थानीय तहको आवधिक तथा वार्षिक समीक्षा हुँदा सामुदायिक संस्थातर्फका समष्टिगत गतिविधि प्रस्तुत गर्ने परिपाटी बसाल्ने ।

च) वार्षिक रूपमा सामुदायिक संस्थाहरूको सामाजिक लेखापरीक्षण गर्ने कार्यमा सहजीकरण गर्ने ।

छ) सामुदायिक संस्थाहरूको वार्षिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन प्राप्त गरी त्यसमा औल्याइएका त्रुटिहरू सुधार गर्न लगाउने ।

ज) सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूमा सामूहिक जवाफदेहिताको भावना अभिवृद्धि गर्ने ।

झ) सामुदायिक संस्थाहरूको चौमासिक तथा वार्षिक प्रतिवेदन भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयमा पठाउने ।

२.९ विविध:

क) सामुदायिक संस्थाहरूलाई निजी उद्यम, सहकारी संस्था तथा गैरसरकारी संस्थाहरूसँग सम्पर्क र समन्वय गराई स्रोत परिचालनमा सहयोग गर्ने ।

ख) गरिबी निवारणको क्षेत्रमा कार्यरत अन्य कोष वा कार्यक्रमहरूलाई एकीकृत रूपमा सञ्चालन गर्ने र घुम्ती कोषबाट नपुग हुने सहूलियतयुक्त ऋण परिचालन गर्न कार्ययोजना बनाउने ।

ग) अपेक्षित स्तरमा नेतृत्व क्षमता विकासका साथै आवश्यक परिमाणमा व्यावसायिक उत्पादन भएपछिको चरणमा सामुदायिक संस्थालाई सहकारी कानून अन्तर्गत सदस्यहरूको आपसी व्यावसायिक कार्ययोजना अनुसारको बहुउद्देश्यीय वा विषयगत सहकारी संस्थाको रूपमा दर्ता गर्ने विकल्प खुला गर्ने।

घ) सामुदायिक संस्थाबाट उत्पादित वस्तु तथा सेवाको बजार पहुँचका लागि बजार सूचना उपलब्ध गराउनुका साथै समुदायका सदस्यहरूलाई बिचौलियाको प्रभावबाट मुक्त गर्ने।

ङ) आवश्यक अध्ययन, अनुसन्धान गरी सामुदायिक संस्थाबाट उत्पादित वस्तुको मूल्य शृङ्खला विकास (Value Chain Development) मा सहयोग गर्ने।

च) तुलनात्मक लाभका वस्तु तथा सेवाका सम्बन्धमा अध्ययन, अनुसन्धान गरी तिनको उत्पादनमा सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूलाई प्रोत्साहन दिने।

छ) शहरी आवश्यकतालाई ग्रामीण क्षेत्रको श्रम र परम्परागत सीपसँग जोड्दै परम्परागत ज्ञानको संरक्षण एवं संवर्धन गर्ने।

ज) साप्ताहिक वा अर्ध-साप्ताहिक हाट-बजार सञ्चालनको व्यवस्था मिलाई ग्रामीण क्षेत्रको उत्पादनलाई बजार पहुँच दिलाउने।

झ) स्थानीय तहस्तरमा गठित सञ्जालको भेला वर्षको एक पटक आयोजना गर्ने व्यवस्था मिलाउने।

३. कोषको भूमिका:

क) सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूको आवश्यकता र मागमा आधारित तालिम तथा सीप विकास सम्बन्धी क्रियाकलापहरूलाई स्थानीय तहको योजना प्रक्रियामा समावेश गर्ने।

ख) सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरूलाई नेतृत्व विकास तथा आय आर्जन सम्बन्धी गतिविधिमा सहयोग पुग्ने खालका तालिम कार्यक्रमहरूमा सहभागी गराउने।

ग) कोषले संचालन गरेको सबै क्रियाकलाप पारदर्शी तरिकाले चौमासीक प्रतिवेदन गाउँपालिकामा उपलब्ध गराउने।

घ) प्रत्येक आ.व. को वार्षिक सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने।

परिच्छेद-२

संस्थागत प्रबन्ध एवं काम, कर्तव्य र अधिकार

१. संस्थागत प्रबन्ध एवं काम, कर्तव्य र अधिकार:

(१) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र गरिवि निवारण कोष संचालनमा आवश्यक नेतृत्व, समन्वय तथा सहजीकरण गरी गरिवि निवारण कोषलाई दीगो र संस्थागत गर्नका लागि गाउँपालिका स्तरमा गरिवि निवारण कोष संचालन समिति गठन गरिनेछ ।

१.२ गाउँपालिका स्तरीय गरिवि निवारण कोष संचालन समितिको गठन र काम कर्तव्य एव अधिकार निम्नानुसार हुनेछ ।

समितिको गठन:

(क) गाउँपालिका अध्यक्ष	अध्यक्ष
(ख) अध्यक्षले मनोनित गरेको १ जना	उपाध्यक्ष
(ग) योजना शाखा प्रमुख	सदस्य
(घ) प्राविधिक शाखा प्रमुख	सदस्य
(ङ) अध्यक्षले मनोनित गरेको निर्वाचित जनप्रतिनिधी २ जना	सदस्य
(च) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य सचिव

समितिले आवश्यक ठहर्याएको खण्डमा कुनै विज्ञ तथा प्रतिनिधिलाई समितिको आमन्त्रित सदस्यको रूपमा सहभागी गराउन सक्नेछ ।

(ख) समितिको प्रमुख काम कर्तव्य र अधिकार:

- (१) गाउँपालिकास्तरीय गरिवि निवारण कोष संचालन सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्ने,
- (२) गरिवि निवारण कोष संचालन गर्नुपर्ने क्षेत्र पहिचान तथा सो सम्बन्धी योजना तर्जुमा गर्ने,
- (३) गरिवि निवारण कोष संचालन तथा अन्तर निकाय समन्वय गर्ने,
- (४) विभिन्न संघ संस्था तथा निकायद्वारा गरिने गरिवि निवारण कोष संचालन कार्यक्रममा समन्वय गर्ने,
- (५) गरिवि निवारण कोष संचालन कार्यमा आवश्यक सहयोग, समन्वय र अनुगमन गर्ने,
- (६) गाउँपालिकास्तरीय गरिवि निवारण कोष संचालन कार्यक्रम र समग्र स्थितिको अनुगमन गरी वार्षिक प्रतिवेदन गाउँसभामा पेश गर्ने आदि ।

परिच्छेद-३

विविध:

क) कर्मचारी व्यवस्थापन: गंगादेव गाउँपालिकामा गाउँपालिकास्तरीय गरिवि निवारण कोष संचालन तथा व्यवस्थापन गर्न गरिवि निवारण कोष ऐन, २०६३ र गरिवि निवारण कोष कार्यक्रम

निर्देशिका, २०६७ को अधिनमा रहि यस कार्यविधिको परिच्छेद-२ मा गठित समितिको निर्णय अनुसार हुनेछ ।

१. गरिवि निवारण कोष संचालन गर्न कार्यक्रम संयोजक १ जना
२. गरिवि निवारण कोष संचालन गर्न लेखा कर्मचारी १ जना
३. प्रत्येक वडामा बढीमा १/१ जना हुने गरी सामाजिक परिचालक ।

उल्लिखित पदका लागि आवश्यक शैक्षिक योग्यता तपशिल बमोजिम हुनेछ ।

१. कार्यक्रम संयोजक/लेखा कर्मचारी - मान्यता प्राप्त शैक्षिक संस्थाबाट कम्तिमा प्रविणता प्रमाणपत्र तह उत्तिर्ण ।
२. सामाजिक परिचालक:- मान्यता प्राप्त शैक्षिक संस्थाबाट SLC/SEE उत्तिर्ण ।
३. सेवा सुविधा:- कार्यक्रम संयोजक/लेखा कर्मचारी - समितिको निर्णय वा खरिदार वा सो सरह
४. सेवा सुविधा:- सामाजिक परिचालक - समितिको निर्णय अनुसार ।

कर्मचारी छनौट प्रक्रीया:

१. छोटो सुची, अन्तर्वार्ता, कार्यानुभव ।

कर्मचारी छनौट समिति:

१. गरिवि निवारण कोष संचालक समितिको अध्यक्ष:- संयोजक
२. समितिको महिला सदस्य: - सदस्य
३. समितिको सदस्य सचिव:- सदस्य

ख) यस कार्यविधिमा समावेस नभएका सम्पूर्ण कुराहरु गरिवि निवारण कोष ऐन, २०६३ र गरिवि निवारण कोष कार्यक्रम निर्देशिका, २०६७ बमोजिम हुनेछ ।

अनुसुची-१

सामुदायिक संस्थाहरुको घुम्ति कोषको विवरण:

क्र.सं.	सामुदायिक संस्थाको नाम	साविक गा.वि.स.	बस्तीको नाम	महिला	पुरुष	आय आर्जन	घुम्ती कोष	सा.सं. को साझेदारी	साझेदारी संस्था
---------	------------------------	----------------	-------------	-------	-------	----------	------------	--------------------	-----------------

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

आज्ञाले,

शालिकराम बस्नेत

नि. प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत